

5 ธรรมชาติของมนุษย์: ความยุติธรรมปะทะอำนาจ*

พิพัฒน์ สุยะ**

ELDERS-ผู้ดำเนินรายการ:
เออละ บางที่อาจจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะเจาะลึกลงไป
ในปัญหาของยุทธวิธีนี้บ้าง ฉันคิดว่า
สิ่งที่คุณเรียกว่าการต่อแพ่งนั้น

อาจจะเป็นสิ่งเดียวกันกับที่เรา
เรียกว่า การเคลื่อนไหวนอกระบบ
รัฐสภา ใช่หรือไม่?

CHOMSKY: ไม่ครับ ผมคิดว่า
มันมากไปกว่านั้น การเคลื่อนไหว
นอกระบบรัฐสภานั้น น่าจะรวม
ไปถึง, คือเรียกได้ว่า, การเดิน

*แปลจาก Excerpt from a televised dialogue between Noam Chomsky and Michel Foucault, "Human Nature: Justice Versus Power" จาก <http://www.uchicago.edu/research/jgi-crit-inq/foucault/foucault.chomsky.html> และจาก <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/3761/foucault4.html>

ผู้แปลขอขอบคุณ อ.ธีระ นุชเปี่ยม ที่ให้ความรู้เพิ่มเติมและช่วยตรวจแก้คำผิด และ อ.บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์ ที่แนะนำบทความนี้แก่ผู้แปล

**คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขบวนการของมวลชนอย่างถูกกฎหมาย แต่การตีอั้งเป็นการกระทำที่แคบกว่าการเคลื่อนไหวนอกระบบรัฐสภาในทุกรูปแบบ ตรงที่การตีอั้งหมายถึงการทำหายโดยตรงต่อสิ่งที่ถูกกล่าวอ้างโดยรัฐว่าเป็นกฎหมาย ซึ่ง (การกล่าวอ้างของรัฐที่ว่านี้) กลับเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในความคิดของผม

ELDERS: ถ้างั้น ลองยกตัวอย่างเช่นกรณีของประเทศชอลแลนด์ เรามีกิจกรรมอะไรจำพวกเช่นการสำรวจสำมะโนครัวประชากร ซึ่งเราถูกบังคับให้ตอบคำถามลงไปในรูปแบบฟอร์มของราชการ คุณจะเรียกมันว่าเป็นการตีอั้งหรือ ถ้าหากใครสักคนหนึ่งปฏิเสธที่จะกรอกแบบฟอร์มนี้?

CHOMSKY: ถูกต้อง ผมควรจะระมัดระวังขึ้นอีกสักหน่อยในการที่จะตอบคำถามที่ว่ามานี้, เพราะว่า, เราลองกลับไปยังประเด็นสำคัญที่คุณฟูโกลต์ได้ชี้ให้

เห็นไว้ที่ว่า เราไม่จำเป็นต้องยินยอมให้รัฐมากำหนดว่าอะไรถูกกฎหมาย ในปัจจุบันรัฐได้มีอำนาจที่จะบังคับความคิดที่ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกกฎหมาย แต่อำนาจก็ไม่ได้บ่งนัยถึงความยุติธรรมหรือแม้กระทั่งความถูกต้อง เพราะฉะนั้นรัฐอาจจะกำหนดการกระทำใดว่าเป็นการตีอั้งก็ได้ และอาจจะผิดก็ได้ที่ทำเช่นนั้นไป

ยกตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา รัฐกำหนดว่า ให้ถือเป็นการตีอั้งที่ ทำให้รถไฟขบวนดินระเบิดซึ่งกำลังจะส่งไปเวียดนาม¹ตกวาง และรัฐก็ผิดที่กำหนดว่านั่นเป็นการตีอั้ง เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายและเหมาะสม และ

1. เพื่อช่วยกองทัพฝ่ายรัฐบาลเวียดนามใต้ปราบปรามพวกเวียดกง ในปี 1962 ประธานาธิบดีเคนเนดีได้ส่งกองทัพอากาศของสหรัฐเข้าโจมตีเขตชนบทในเวียดนามใต้ ซึ่งประชากรเวียดนามกว่า 80% อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ต่อมาในปี 1964 กองกำลังทางอากาศของสหรัฐได้ทิ้งระเบิดโจมตีเวียดนามเหนือ ในปี 1969 กองกำลังทางทหารของสหรัฐในเวียดนามใต้เพิ่มจำนวนสูงถึง 543,400 นาย ก่อนที่ประธานาธิบดีนิกสันจะได้เริ่มสั่งถอนกำลังทหารสหรัฐเป็นระลอก ๆ ภายในปีเดียวกัน ในปี 1972-73 สหรัฐได้เริ่มทิ้งระเบิดในเวียดนามอีก ในปี 1975 เมื่อเวียดนามได้

สมควรจะต้องทำเช่นนั้น เป็นเรื่องที่เหมาะสมที่จะกระทำการที่จะเป็นไปเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่กระทำโดยรัฐนั้น ๆ เช่นเดียวกันกับการฝ่าฝืนกฎจราจร เพื่อที่จะป้องกันอาชญากรรม

ถ้าผมได้หยุดรถของผมหน้าสัญญาณไฟแดง และผมก็ได้ขับฝ่าไฟแดงนั้น เพื่อที่จะปกป้องใครสักคนจากกลุ่มคนที่รัวยิงด้วยปืนกล แหน่อน การกระทำที่ผมทำไปนั้นไม่ใช่การกระทำที่ผิดกฎหมาย มันเป็นการกระทำที่ถูกต้องและเหมาะสม ไม่มีผู้พิพากษาที่มีจิตใจเป็นปกติคนไหนที่จะตัดสินลงโทษคุณที่ได้กระทำการเช่นนั้น

โดยเช่นเดียวกัน มีเรื่องมากมายที่ผู้มีอำนาจในรัฐกำหนดว่าเป็นการดีต่อแพ่งทั้งที่จริง ๆ แล้วไม่ใช่การดีต่อแพ่ง ในความเป็นจริงแล้ว มันเป็นพฤติกรรมที่ถูกกฎหมาย ที่มีพันธะที่จะฝ่าฝืนคำสั่งของรัฐ ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำที่ถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

เพราะฉะนั้น ผมคิดว่า ไม่ว่าใครก็ตามจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการที่จะเรียกการกระทำหนึ่งใดว่าผิดกฎหมาย

FOUCAULT: ใช่ แต่ผมอยากจะถามคุณสักคำถามหนึ่งว่า ในสหรัฐอเมริกา

เมื่อคุณกระทำการที่ผิดกฎหมาย คุณจะอ้างความชอบธรรมในการกระทำดังกล่าวโดยอ้างถึงความยุติธรรมหรือโดยอ้างถึงหลักกฎหมายระดับที่สูงกว่า หรือคุณจะอ้างความชอบธรรมด้วยการอ้างถึงความจำเป็นของการต่อสู้ทางชนชั้น ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชนชั้น

กรรมวิชาชีพในการต่อสู้กับชนชั้นผู้ปกครอง

แตกและรวมเป็นประเทศเดียวกับเวียดนามเหนือในอีกปีถัดมานั้น ทหารสหรัฐได้เสียชีวิตไปในสงครามเวียดนามแล้ว 47,369 นาย ขณะที่ชาวเวียดนามใต้ได้เสียชีวิตไปรวม 200,000 คน การส่งทหารสหรัฐเข้าร่วมสงครามดังกล่าวได้รับการคัดค้าน การประท้วง และการต่อต้านจากปัญญาชน นักศึกษา และประชาชนในสหรัฐเอง ซึ่งในท้ายที่สุดมีผลให้รัฐบาลสหรัฐต้องพิจารณาถอนกองกำลังกลับประเทศ-กองบรรณาธิการวารสาร

CHOMSKY: เอล่ะ ตอนนี้ผมอยากจะใช้มุมมองจากสายตาของศาลสูงสุดอเมริกา และอาจจะโดยเช่นเดียวกันสำหรับศาลอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาพการณ์เดียวกัน นั่นคือ พยายามที่จะตัดสินปัญหาจากหลักการที่แคบที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในหลาย ๆ กรณี ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่เราเข้าใจได้ที่จะกระทำการต่อต้านสถาบันทางกฎหมายในสังคมหนึ่งสังคมใดก็ตาม ถ้าการกระทำเช่นนั้นคุณกำลังโจมตีที่แหล่งที่มาของอำนาจและการกดขี่ในสังคมนั้น แต่อย่างไรก็ตาม มองในขอบเขตที่กว้างขึ้น กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แสดงถึงตัวคุณค่าบางประการของมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณค่าที่ตีงามของมนุษย์และกฎหมายที่ดำรงอยู่เหล่านั้น หากตีความให้ถูกต้องจริง ๆ จะยินยอมให้กระทำอะไรมากมายในเรื่องที่รัฐกำหนดว่าคุณไม่ควรกระทำ และผมคิดว่า เป็นสิ่งสำคัญที่จะตัดทวงประโยชน์จากข้อเท็จจริงข้อนี้

FOUCAULT: อืม...ม...

CHOMSKY: ...เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะใช้ประโยชน์จากขอบเขตของกฎหมายส่วนที่ถูกวางรากฐานไว้ได้อย่างเหมาะสม และดังนั้น อาจจะกระทำการต่อต้านโดยตรงต่อขอบเขตของกฎหมายส่วนที่เป็นเพียงแค่การให้การรองรับระบบอำนาจบางอย่างแค่นั้น

FOUCAULT: แต่ แต่ ผม ผมว่า...

CHOMSKY: ให้ผมเสนอ...

FOUCAULT: คำถามของผมนั่นคือ เมื่อใดที่จะถือได้ว่าคุณทำสิ่งที่ผิดกฎหมายอย่างแจ่มชัด...

CHOMSKY: ...ที่ผมถือว่ามันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ไม่ใช่แค่ที่รัฐถือว่ามันผิดกฎหมาย

FOUCAULT: ไม่ ไม่ใช่ เอละ...ของรัฐนะ...

CHOMSKY: ...ที่รัฐก็ถือว่าผิดกฎหมาย...

FOUCAULT: ...ที่รัฐพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย

CHOMSKY: นั่นแหละ

FOUCAULT: คุณกระทำการกระทำที่ว่ามานี้โดยกระทำในนามของความยุติธรรมแบบในอุดมคติใช่หรือไม่ หรือเพราะว่าการต่อสู้ทางชนชั้นทำให้ถือว่ามันเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์และจำเป็นที่จะกระทำแบบที่ว่ามา? คุณอ้างถึงความยุติธรรมแบบในอุดมคติใช่ไหม นั่นละ ข้อสงสัยของผม

CHOMSKY: งั้นอีกครั้งนะครับ บ่อยครั้งมากเมื่อผมกระทำบางสิ่งบางอย่างที่รัฐถือว่าผิดกฎหมาย แต่ผมถือว่ามันถูกกฎหมาย นั่นคือ ผมถือว่ารัฐเป็นอาชญากรในกรณีเช่นนั้น แต่ในบางกรณีนี้ก็ไม่ใช่ความจริง ผมจะอธิบายอย่างเป็นรูปธรรม โดยเปลี่ยนจากเรื่องของสงครามทางชนชั้นไปที่สงครามจักรวรรดินิยม ที่ซึ่งสถานการณ์ค่อนข้างจะชัดเจนและง่ายกว่านี้

ลองดูจากการณีกฎหมายระหว่างประเทศก็แล้วกัน ซึ่งเราก็ทราบกันดีว่ามันเป็นเครื่องมือที่อ่อนปวกเปียกเป็นอย่างมาก แต่ถึงกระนั้น กฎหมายนี้ก็ยังคงรวมเอาหลักการบางอย่างที่น่าสนใจเอามาก ๆ ไว้ด้วย เอละ, เมื่อมองในหลายลักษณะ กฎหมายระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือของผู้ทรงอำนาจ เป็นการสร้างสรรค์ขึ้นมาของประตารัฐและผู้แทนจากรัฐ ในการพัฒนาต่อบทกฎหมายระหว่างประเทศที่ไว้กัันอยู่ในปัจจุบันไม่ได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยจากขบวนการมวลชนของชาวไร่ชาวนาแต่ประการใด .

โครงสร้างของกฎหมายระหว่างประเทศได้สะท้อนถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้น กล่าวคือ กฎหมายระหว่างประเทศนั้นได้อนุญาตในขอบข่ายที่กว้างเกินไปต่อการแทรกแซงโดยใช้กำลังเพื่อเข้าสนับสนุนโครงสร้างอำนาจที่ดำรงอยู่ ซึ่ง

กำหนดตัวพวกเขาเองว่าเป็นรัฐ โดยต่อต้านกับผลประโยชน์ของมวลประชาชนผู้ซึ่งบังเอิญได้มีการรวมตัวกันขึ้นเพื่อต่อต้านรัฐ

ณ บัดนี้ นั่นถือเป็นข้อบกพร่องพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ และผมคิดว่า เรามีความชอบธรรมที่จะต่อต้านลักษณะดังกล่าวของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยถือว่าไม่มีความสมเหตุสมผลมากไปกว่าการอ้างความชอบธรรมแบบอ้างเทวสิทธิ์ซึ่งองกษัตริย์แต่อย่างใด มันเป็นแค่เครื่องมือของผู้มีอำนาจเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งอำนาจของพวกเขาเอง

แต่ในความเป็นจริง กฎหมายระหว่างประเทศก็มีได้เป็นแค่เช่นนั้นแต่เพียงอย่างเดียว เพราะจริง ๆ แล้วมันก็มีส่วนที่น่าสนใจในกฎหมายระหว่างประเทศอยู่บ้าง ยกตัวอย่างเช่น ส่วนที่ฝังรากลึกลงในหลักการนิูเรมเบิร์ก (Nuremberg principles)² และในกฎบัตรสหประชาชาติ (the United Nations Charter) ซึ่งยินยอม, โดยข้อเท็จจริงแล้ว ผมเชื่อว่า, เรียกร้องให้ประชากรกระทำการต่อต้านรัฐของพวกเขาในวิถีทางซึ่งรัฐอาจจะถืออย่างผิดพลาดว่าเป็นอาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตาม รัฐปฏิบัติอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็เพราะว่ากฎหมายระหว่างประเทศบังเอิญได้ห้ามไว้ซึ่งการข่มขู่ว่าจะใช้กำลังหรือการใช้กำลังในเรื่องของกิจการต่างประเทศ แต่มีข้อยกเว้นไว้ให้ภายใต้สถานการณ์แบบที่จำกัดเอามาก ๆ ซึ่งสำหรับกรณีของสงครามในเวียดนามนั้น, ยกเป็นตัวอย่าง, ไม่เข้าข่ายสถานการณ์ประเภทที่ว่าน้อย่างแน่นอน นี่หมายความว่า ในกรณีเฉพาะของสงครามเวียดนามซึ่งผมให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง รัฐอเมริกาได้

2. ศาลระหว่างประเทศที่ฝ่ายสัมพันธมิตรจัดตั้งขึ้น ณ เมือง Nuremberg เพื่อพิพากษาอาชญากรรมสงครามที่ได้กระทำในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง การพิพากษาคดีในครั้งนั้นนำไปสู่ข้อตกลงเห็นพ้องในรูปของกฎบัตรระหว่างประเทศซึ่งได้จำแนกอาชญากรรมสามลักษณะที่เข้าข่ายการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ อันได้แก่ อาชญากรรมต่อสันติภาพ อาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ซึ่งในลักษณะประการหลังนี้ครอบคลุมถึงการสังหาร การกักขังกักกัน การบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส และการกระทำแบบที่ไม่เป็นมนุษย์ในลักษณะอื่น ๆ ทั้งนี้การกระทำที่กล่าวมาได้กระทำต่อพลเรือนโดยการใช้อำนาจทางการเมือง ทางชาติพันธุ์ หรือทางศาสนา ไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็นการละเมิดกฎหมายของประเทศนั้นหรือไม่ก็ตาม (กล่าวคือ ไม่ว่ากฎหมายของประเทศนั้น ๆ จะยินยอมให้กระทำการเช่นนั้นหรือไม่ก็ตาม)-กองบรรณาธิการวารสาร

กระทำตัวอย่างมีศักยภาพที่จะเป็นอาชญากร และประชาชนก็มีสิทธิที่จะหยุดอาชญากรที่จงใจกระทำผิดกรรมนั้น เพียงเพราะว่าอาชญากรเรียกการกระทำของคุณว่าผิดกฎหมาย เมื่อคุณพยายามที่จะหยุดเขา ไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

กรณีแบบนี้ที่ชัดเจนอย่างสมบูรณ์ที่สุดก็คือ กรณีปัจจุบันเรื่องรายงานของเพนตากอน (Pentagon Papers) ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งผมคิดว่าคุณคงรู้ดี ผมจะว่าแต่เฉพาะส่วนสำคัญโดยไม่ต้องคำนึงถึงประเด็นทางกฎหมายต่าง ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ รัฐพยายามจะดำเนินคดีกับประชาชน เพราะประชาชนเปิดโปงอาชญากรรมดังกล่าว (ที่เพนตากอนได้กระทำไว้) นั่นเป็นสิ่งที่สรุปได้ ณ บัดนี้ เห็นได้ชัดว่า นั่นเป็นเรื่องที่ไร้เหตุผลและเราต้องไม่ให้ความสนใจแต่อย่างไรต่อเจ้าการบิดเบือนกระบวนการยุติธรรมที่มีเหตุผล ยิ่งไปกว่านั้นผมคิดว่า ระบบกฎหมายที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันควรอธิบายได้ว่าทำไมเรื่องเช่นนั้นจึงไร้เหตุผล แต่ถ้าหากว่ามันไม่ได้อธิบาย เราก็น่าจะต้องคัดค้านระบบกฎหมายนั้น

FOUCAULT: ฉะนั้น จึงเป็นการวิพากษ์การทำหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมโดยอ้างอิงถึงหลักความยุติธรรมที่บริสุทธิ์กว่าใช่หรือไม่?

มีคำถามที่สำคัญคำถามหนึ่งสำหรับเรา ณ ที่นี้ว่า เป็นความจริงที่ในการต่อสู้ทางสังคมในทุกกรณีจะต้องมีคำถามถึง “ความยุติธรรม” เสมอ พูดให้ชัดกว่านั้นก็คือ การต่อสู้กับชนชั้นผู้พิพากษา ต่อความอยุติธรรมจากชนชั้นที่ว่ามักจะเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางสังคมเสมอ กล่าวคือ เพื่อที่จะปลดผู้พิพากษาเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงศาลที่ทำการไต่สวน เพื่อที่จะนิรโทษกรรมผู้ที่ถูกประณามเพื่อที่จะเปิดประตูห้องขัง เหล่านี้มักเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเสมอในทันทีที่เริ่มจะกลายเป็นความรุนแรง ปัจจุบันในประเทศฝรั่งเศสนั้น การทำหน้าที่และบทบาทของศาลยุติธรรมและตำรวจเป็นเป้าหมายของการโจมตีอยู่ ออกบ่อยจากพวกที่เราเรียกว่า “ฝ่ายซ้าย” (gauchistes) แต่ถ้าความยุติธรรมเป็นประเด็นสำคัญในการต่อสู้ มันก็จะเป็นประเด็นเครื่องมือตัวหนึ่งของอำนาจ จึงไม่ใช่ที่ตัวความคาดหวังที่ว่า สักวันหนึ่งในท้ายที่สุด ในสังคมนี้หรือที่สังคมอื่น ๆ ประชาชนจะได้รับรางวัลตามการกระทำที่ดีของพวกเขาหรือถูกลงโทษ

ตามความผิดพลาดของพวกเขา แทนที่จะคิดถึงการต่อสู้ทางสังคมตามนัยของ “ความยุติธรรม” เราควรจะเน้นย้ำถึงความยุติธรรมตามนัยของการต่อสู้ทางสังคม

CHOMSKY: คงงั้น แต่คุณเชื่ออย่างมั่นใจว่าบทบาทของคุณในสงครามเป็นบทบาทที่ชอบธรรม ที่ว่าคุณกำลังต่อสู้ในสงครามที่ชอบธรรม (นี่เรา) ลองยิ้ม มโนทัศน์จากเนื้อหาอื่นมา (ช่วยอธิบาย) และผมคิดว่านั่นเป็นประเด็นสำคัญ หากคุณคิดว่าคุณกำลังต่อสู้ในสงครามที่ไม่ชอบธรรม คุณจะไม้อาจถือตามแนวเหตุผลที่กล่าวมาได้เลย

ผมจะขอรับสิ่งที่คุณได้กล่าวมาสักหน่อย สำหรับผมแล้วความแตกต่างไม่ได้อยู่ตรงระหว่างความเป็นกฎหมายกับความยุติธรรมตามแบบอุดมคติ แต่เป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างความเป็นกฎหมายกับความยุติธรรมที่ดีกว่า

ผมคงเห็นพ้องด้วยกับที่ว่า เราไม่อยู่ในสถานะที่จะสร้างระบบแห่งความยุติธรรมตามอุดมคติโดยแน่นอน ดังเช่นที่เราไม่อยู่ในสถานะที่จะสร้างสังคมตามอุดมคติดังที่เราคิด เราไม่รู้มากพอและเราก็มีข้อจำกัดมากเกินไปและมีอคติมากเกินไป รวมทั้งประต้อะไรต่อม้อะไรอื่นอีกมาก แต่เราก็อยู่ในสถานะ—และเราต้องกระทำอย่างมนุษย์ที่มีความรับผิดชอบและละเอียดอ่อนเมื่ออยู่ในสถานะนี้—ที่จะจินตนาการและมุ่งหน้าไปสู่การสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่าและระบบของความยุติธรรมที่ดีกว่าเช่นกัน ณ ตอนนั้ระบบที่ดีกว่านี้แน่นอนว่าคงจะมีข้อบกพร่อง แต่เมื่อเราลองเปรียบเทียบระบบที่ดีกว่ากับระบบที่ดำรงอยู่ โดยไม่หลงลับสนโดยมัวไปคิดว่าระบบที่ดีกว่าของเรานี้เป็นระบบในอุดมคติ ผมคิดว่าฉะนั้นเราสามารถที่จะกล่าวเสนอได้ดังต่อไปนี้

มโนทัศน์ของความเป็นกฎหมายและความยุติธรรมไม่ใช่สิ่งเดียวกัน แต่ก็ได้แยกชัดจากกันเช่นกัน ตราบเท่าที่ความเป็นกฎหมายรวมเอาความยุติธรรมตามนัยของความยุติธรรมที่ดีกว่าที่วามานี้ ซึ่งอ้างอิงถึงสังคมที่ดีกว่าเราก็ควรที่จะดำเนินตามและเชื่อฟังกฎหมาย และบีบบังคับให้รัฐเชื่อฟังกฎหมาย ทั้งบีบบังคับให้บรรษัทใหญ่ ๆ เชื่อฟังกฎหมาย และบีบบังคับให้ตำรวจเชื่อฟังกฎหมาย หากเรามีอำนาจที่จะกระทำดังที่ว่ามา

แน่นอนว่า ณ พื้นที่ที่ระบบกฎหมายบังเกิดเพื่อเป็นตัวแทนของเทคนิคในการกดขี่ ซึ่งถูกประมวลขึ้นเป็นระบบรวบอำนาจเด็ดขาดโดยเฉพาะ แทนที่จะเป็นตัวแทนของความยุติธรรมที่ดีกว่า เช่นนั้นแหละ มนุษย์คนใดที่มีเหตุผลก็สมควรที่จะไม่นำพามันและต่อต้านมัน อย่างน้อยก็โดยหลักการ (แม้ว่า) ด้วยเหตุผลบางประการ เขาอาจจะไม่กระทำความนั้นในความเป็นจริง (ก็ตาม)

หมายเหตุ

Noam Chomsky เป็นศาสตราจารย์ทางภาษาศาสตร์และปรัชญาผู้โด่งดัง เขาสอนอยู่ที่ Massachusetts Institute of Technology เขาเขียนหนังสือไว้มากมาย ในทางภาษาศาสตร์ ภายใต้อิทธิพลทางความคิดจากเขาก่อให้เกิดเป็นกระแสสฤกุลความคิดทางภาษาศาสตร์สฤกุลสำคัญ ในทางการเมือง เขามีบทบาทในฐานะนักวิเคราะห์และวิพากษ์ระบบการเมืองอเมริกาและระบบทุนนิยมโลก รวมทั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองในตะวันออกกลาง ตัวอย่างข้อเขียนของเขา ได้แก่ *Power and Prospects: Reflections on Human Nature and the Social Order* (1996) *Necessary Illusions: Thought Control in Democratic Societies* (1991) และ *The Logical Structure of Linguistic Theory* (1955-56) งานชิ้นหลัง ๆ ได้แก่ *World Orders, Old and New* (1994) *A New Generation Draws the Line: Kosovo, East Timor and the Standards of the West* (2000)

Michel Foucault (1926-1984) เป็นนักปรัชญาผู้มีอิทธิพลทางความคิดอย่างยิ่งต่อวงการปรัชญาและสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน ก่อนเสียชีวิตเขาดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทางประวัติศาสตร์ของระบบความคิดที่ Collège de France

มานพ ถาวรวัฒน์สกุล

ณ รุ่งเช้าของวันที่ 2 มกราคม 2543 มานพ ถาวรวัฒน์สกุลได้ถึงแก่กรรม หลังจากป่วยหนักหลายเดือนเนื่องจากมะเร็งที่ตับ การสูญเสียมานพ ถาวรวัฒน์สกุลไม่ใช่เป็นเพียงการสูญเสียคน ๆ หนึ่งในขณะที่ปรึกษาของวารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งครั้งหนึ่ง มานพ ถาวรวัฒน์สกุล เคยเป็นบรรณาธิการมาก่อน ไม่ใช่แค่การสูญเสียอาจารย์หนุ่มใหญ่ไฟแรง ผู้มีความมุ่งมั่นอย่างเอาจริงเอาจังในการทำงานทางวิชาการและอุทิศตนเพื่อการเรียนการสอนในคณะอักษรศาสตร์ ไม่ใช่แค่การสูญเสียนักประวัติศาสตร์ผู้มีศักยภาพทางวิชาการ ผู้อุทิศตนให้กับการค้นคว้าและขีดเขียนทางวิชาการอย่างต่อเนื่องมาตลอดในวงการประวัติศาสตร์ไทย

สำหรับเราแล้ว การสูญเสีย มานพ ถาวรวัฒน์สกุล ยังเป็นการสูญเสียเพื่อนผู้เป็นที่รัก เพื่อนผู้แลกเปลี่ยนทางความคิด เพื่อนผู้แลกเปลี่ยนทัศนะทั้งในเรื่องชีวิต เรื่องทางวิชาการ เรื่องทางสังคมและการเมือง และเรื่องไร้สาระอื่น ๆ กลิ่นกาแฟรองกากที่ส่งกลิ่นหอมยั่วชวน เสียงพูดคุยถกเถียงแลกเปลี่ยนสลับเสียงหัวเราะ ณ ห้องพักอาจารย์ที่มีผู้เวียนหน้ามานั่งสนทนาพลางจิบกาแฟกัน ที่ซึ่งบรรยากาศทางวิชาการอย่างมีชีวิตชีวาได้บังเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ วันเวลาแห่งความทรงจำอันน่าประทับใจเช่นนี้ยังอยู่ในห้วงคำนึงหาของเรา

การสูญเสีย มานพ ถาวรวัฒน์สกุล ยังเป็นการสูญเสียสุภาพบุรุษนักคิด ผู้ไม่ยอมปล่อยให้เรื่องของบ้านเมืองให้ผ่านเลยไปโดยไม่ทำ

อะไรเลย หากเห็นว่าพอจะทำอะไรเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมได้บ้าง การสูญเสีย มานพ ภาวะวิวัฒน์สกุล จึงเป็นการสูญเสียประชากรส่วนที่มีคุณภาพของสังคมไทยเช่นกัน เรายังจดจำได้แจ่มชัดถึงข้อความของขงจื้อ นักปรัชญาจีนคนโปรดที่มานพ ภาวะวิวัฒน์สกุล มักยกมากล่าวถึงเสมอ “เห็นเรื่องที่เหมาะสมแล้วละเสียไม่กระทำ คือความฉลาด”

สำหรับพวกเราแล้วชื่อสกุล “มานพ ภาวะวิวัฒน์สกุล” มีความหมายต่อเราอย่างยิ่ง และจักมีต่อไปเสมอ

มานพ ภาวะวิวัฒน์สกุล เกิด 15 เมษายน 2502 ตาย 2 มกราคม 2543 และอยู่ในความทรงจำของเรา ตลอดไป...

ในนามของกองบรรณาธิการวารสารอักษรศาสตร์และผองเพื่อน
ของมานพ ภาวะวิวัฒน์สกุล